GEMEENTE Arnhem

Datum : .. juni 2021
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812
Zaaknummer : 566151

Algemeen Bestuur Groene Metropoolregio
Arnhem-Nijmegen
p/a Eusebiusbuitensingel 53
6811 DG Arnhem

Onderwerp: Zienswijze op concepten begroting 2022 Groene Metropoolregio, regionale agenda 2022 en concept bestuursakkoord

Geachte voorzitter en leden,

Op resp. 14 en 15 april ontvingen wij van u de volgende documenten:
- de concept begroting 2022 van de Groene Metropoolregio (GMR),
- de concept regionale agenda 2022 GMR
- het concept bestuursakkoord GMR, provincie Gelderland en The Economic Board.

U verzoekt ons in de aanbiedingsbrieven op de begroting een zienswijze kenbaar te maken voor 30 juni 2021 of zoveel eerder als mogelijk en op de andere twee documenten een reactie te geven.

Met deze brief voldoen wij aan deze verzoeken. Gezien de samenhang tussen de documenten en uit praktisch oogpunt kiezen wij er voor om dit te doen in een gecombineerde brief.

Onze gemeenteraad heeft op …. juni 2021 met deze zienswijze ingestemd.

ZIENSWIJZE CONCEPT BEGROTING 2022
In de begroting 2022 maakt u onderscheid tussen de basisfinanciering van de Groene Metropoolregio en de opgavenfinanciering.

De basisbegroting bevat de kosten van het regiobureau à €2,50 per inwoner en de jaarlijkse bijdrage aan de Stichting The Economic Board à €1,- per inwoner. De basiskosten betreffen de kosten voor de bemensing van het regiobureau, het financieren van algemene kosten voor ontmoetingen en voor communicatie- en lobbykosten. Dit budget komt als basis-financiering uit de bijdragen van alle deelnemende gemeenten. U geeft daarbij aan dat de bijdrage van €2,50 per inwoner in 2022 net als in

2021 wordt gedempt door een bijdrage van in totaal €600.000 van de provincie Gelderland. Dit zorgt ervoor dat de inwonersbijdrage voor 2022 bepaald is op €1,73.

De conceptbegroting 2022 geeft daarnaast inzicht in de bijdrage voor de 5 opgaven. De opgavenfinanciering betreft de financiële vertaling van de regionale agenda met de vijf inhoudelijke opgaven van de Groene Metropoolregio. De concept regionale agenda 2022 vormt de inhoudelijke onderbouwing voor de bijdrage per opgave. Het bedrag voor de opgaven bedraagt in totaal € 4,22 per inwoner.

De financiële uitwerking van de vijf opgaven betreft de financiële uitwerking van de regionale agenda 2022 in beeld gebracht. In de berekening van de bijdrage per inwoner heeft u als uitgangspunt genomen de situatie waarbij dat alle gemeenten intekenen op de vijf opgaven. U geeft daarbij in een disclaimer aan dat wanneer niet alle gemeenten intekenen op de opgaven, dit gevolgen kan hebben voor de inwonerbijdrage voor de gemeenten die wel intekenen. Het wordt ofwel duurder of het kan gevolgen hebben voor het ambitieniveau van de opgave.

Ten aanzien uw conceptbegroting 2022 merken wij het volgende op.

- De begroting 2022 is voor wat betreft de basiskosten in lijn met het besluit dat hierover door de 18 gemeenten eind december 2020 is genomen. Er zijn geen financiële wijzigingen ten opzichte van het lopende jaar 2021. Dit deel van de begroting kunt u zonder meer vaststellen.
- Anders ligt dat bij het opgavendeel van de begroting. U kunt dit alleen met een behoorlijk voorbehoud vaststellen. Er wordt immers nog een definitieve regionale agenda opgesteld naar aanleiding van de huidige consultatieronde. Dit kan gevolgen hebben voor de opgaven, speerpunten en benodigde middelen. Bovendien gaan de 18 regiogemeenten pas in het najaar intekenen op de regionale opgaven en dan dus definitief bepalen welke middelen zij hiervoor beschikbaar stellen.
- Daarnaast is de opgavenbegroting lastig te beoordelen. De begroting is tot op speerpuntniveau uitgewerkt en niet tot op activiteitenniveau. Hierdoor is niet zichtbaar waar het geld echt aan besteed zal worden. De bedragen per speerpunt zijn bovendien uitgedrukt in eindbedragen en niet in kosten per inwoner. Het vraagt nog veel omrekenwerk om de kosten voor onze gemeente in beeld te krijgen.
- We laten u daarnaast graag weten dat we ons zorgen maken over wat het eventueel niet intekenen op de opgaven door regiogemeenten voor gevolgen kan hebben voor de bijdrage van de gemeenten die wél meedoen. Wij verzoeken u hiervoor in relatie tot de definitieve regionale agenda scenario's uit te werken, bijvoorbeeld het kleiner maken van de opgave, het mogelijk maken per speerpunt in te tekenen of de kosten anders te verdelen.

ZIENSWIJZE CONCEPT REGIONALE AGENDA 2022 GROENE METROPOOLREGIO

We hebben van u een ambitieuze concept regionale agenda 2022 voor de Groene Metropoolregio ontvangen. We zien een update van de agenda 2021 en een uitwerking van de opgaven en speerpunten voor 2022, voorzien van activiteiten, een fasering en een begroting.

We zien in deze regionale agenda de ambitie weerspiegeld zoals we die met de visie en agenda van de Groene Metropoolregio in 2020 samen hebben geformuleerd. Een stevige ambitie, waarmee de 18 regiogemeenten aan de slag willen in het speelveld van metropoolregio's in Nederland als groene regio in balans.

In vier van de vijf opgaven hebben Arnhemse bestuurders meegedraaid in de bestuurlijke opgaveteams die dit resultaat hebben opgeleverd. Ook ambtelijk is binnen de verschillende opgave teams inzet geleverd. Dit betekent dat we redelijk goed hebben kunnen meekijken en vanuit Arnhems perspectief hebben kunnen bijdragen aan het wordingsproces van deze agenda. We hebben er dan ook veel herkenning op. We zien veel activiteiten en projecten doorlopen vanuit de 'oude' regionale samenwerking regio Arnhem-Nijmegen en vanuit andere bestaande samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld rond de verstedelijkingsstrategie, de Regionale energiestrategie, het Regionaal programma Werklocaties, de regionale mobiliteitsagenda en cultuurregio 025.

Naast herkenning hebben wij een aantal kritische punten. We zien namelijk tegelijkertijd een agenda met een flinke reikwijdte waarop een forse extra financiële inspanning en veel personele capaciteit wordt gevraagd. Wij brengen met deze zienswijze daarom ook een groot voorbehoud in.

- We zien een uitgebreide agenda met bijna 100 activiteiten waarop een forse extra financiële inspanning en veel personele capaciteit wordt gevraagd**.** We geven daarom aan dat het onze intentie is om aan alle vijf de opgaven mee te doen, maar stellen daarbij wel een belangrijke voorwaarde, namelijk dat er een nadere prioritering plaatsvindt. Wij vinden de agenda nu op veel punten té omvangrijk.

- Wij willen als een van de twee grote steden in de Groene Metropoolregio graag mede uitvoering geven aan een realistische en haalbare regionale agenda, samen met 18 gemeenten. Een slagvaardige, ambitieuze agenda waar we met elkaar resultaten kunnen boeken,
  - gericht op het doorzetten van bestaande processen en activiteiten,
  - met urgente nieuwe speerpunten waarvan op voorhand duidelijk is dat een bovenlokale aanpak ons meerwaarde en beter resultaat biedt;
  - met projecten en activiteiten die van belang zijn voor onze samenwerking met andere partners en overheden.

  Een agenda die aansluit bij onze ambities als grote stad in deze regio.

- De agenda die we nu zien kent tegen de 100 activiteiten voor de komende anderhalf jaar, vaak ook nog tamelijk abstract. Wij vragen ons af of dit realistisch en haalbaar is. We willen samen resultaten behalen, zaken aanpakken die bovenlokaal toegevoegde waarde hebben en die we financieel en qua capaciteit samen aankunnen.

- Nadere prioritering is ook gewenst in verband met de financiële mogelijkheden van gemeenten.

In de reacties die we per opgave hebben geformuleerd komt dit het sterkst naar voren bij circulaire regio. In de bijlage onderaan deze brief vindt u een overzicht van specifieke opmerkingen per opgave met een aanzet tot prioritering. We bevelen u deze van harte aan.

- In het proces van prioritering is voor ons van groot belang hoe deze agenda aansluit op onze eigen ambities en waar we deze vanuit bestaande budgetten kunnen financieren.
  We worden dan ook graag in dit proces meegenomen.

- Er is ook een opgave/speerpunt waar we juist méér aandacht vragen. De opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen (Ontspannen regio/Bruisende binnensteden, kleine kernen) vraagt om bijzondere aandacht. Zoals in de agenda beschreven is de problematiek rondom leegstand als gevolg van de coronacrisis groot en urgent. Als we zien welke acties er worden benoemd, voelt dit gezien de problematiek erg mager. We willen hier meer aandacht voor; laten we hier samen op anticiperen.

- We vinden het belangrijk om goede kwaliteit mensen te hebben op de goede plek, ook al in 2021. De moeilijkheid hierbij is dat er pas vanaf 2022 regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden. Dit betekent dat de Groene Metropoolregio bij de opzet van de organisatie in 2021 afhankelijk is van goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. Dit staat dan weer haaks op de wens een goede start te maken en direct te investeren in de juiste bemensing.

- We vragen u de dwarsverbanden/cross-overs nader te concretiseren en een goede plek geven: bij welke opgave komt de (eind)verantwoordelijkheid te liggen voor de diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan. Zie dwarsverbanden op pagina 74/75 van de concept regionale agenda.

- In de agenda worden per opgave veel samenwerkingspartners genoemd. In de begroting per speerpunt zien we dit soms heel duidelijk, maar vaak ook zien we het niet vertaald naar bijdragen van onze partners. Dit moet straks onder andere zijn beslag krijgen in de investeringsagenda die de Groene Metropoolregio gaat met de provincie Gelderland en The Economic Board. In uw inleiding geeft u aan dat deze regionale agenda en de financiële inzet die deze laat zien, het makkelijker zal maken om onze partners (rijk, provincie, Europa, bedrijfsleven en kennisinstellingen) te overtuigen om langjarig mee te investeren. Meer en concreet zicht hierop (bijvoorbeeld op bijdragen van de provincie) zou het besluiten over deze regionale agenda en intekenen op de opgaven een stuk eenvoudiger maken.

- We roepen de Groene Metropoolregio op om bij de provincie te benadrukken dat zij een belangrijke partner zijn op een groot aantal van de speerpunten, zoals op gebied van verkeersveiligheid, circulair bouwen, energietransitie, bij de ontwikkeling van de internationale clusters, de binnensteden en het transformatievoorstel cultuurregio025.

Met andere woorden, wij vragen u dan ook nog een keer kritisch te kijken naar de inhoud van deze concept regionale agenda, vanuit het oogpunt van urgentie, noodzaak van regionale (boven lokale) aanpak, prioriteit i.r.t. de maatschappelijke opgaven en kansen op samenwerking met andere partijen. Wij koersen graag met u op een regionale agenda die een realistische balans laat zien tussen gezonde ambitie en datgene dat we - qua middelen en menskracht - met elkaar waar kunnen maken.

ZIENSWIJZE CONCEPT BESTUURSAKKOORD

We hebben op 14 april 2021 van het Algemeen Bestuur het concept bestuursakkoord ontvangen met de uitnodiging hierop desgewenst te reageren.

Eind vorig jaar is door de 18 colleges, de provincie Gelderland en The Economic Board een intentieovereenkomst getekend om te komen tot een bestuursakkoord en investeringsagenda. Dit akkoord zal worden gesloten tussen de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board. In het bestuursakkoord wordt afgesproken dat de drie partijen langjarig willen samen werken aan de realisatie van de regionale agenda en daarmee aan de ambities van het bestuursakkoord.

Ten aanzien van het concept bestuursakkoord hebben wij de volgende opmerkingen.

- Het zit op zich goed in elkaar. De afspraken zijn helder neergezet. Het bestuursakkoord maakt het commitment op de samenwerking goed zichtbaar.
- Onze belangstelling gaat vooral uit naar de uitwerking van de afspraken en het gezamenlijk opladen van de investeringsagenda. En naar ieders bijdrage hierin.
- De investeringsagenda maakt straks de bijdrage en het aandeel van de drie partners Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en The Economic Board helder. En zal voor de provincie grondslag zijn voor subsidie. De provincie relateert de investeringsagenda aan zijn gebiedsopgave Arnhem-Nijmegen. Mede vanuit dat oogpunt is het goed om na te denken over de reikwijdte van de investeringsagenda. Krijgen ook lopende zaken er een plek in, bijvoorbeeld projecten uit de investeringsagenda TEB? Met andere woorden, kunnen we als steden ook nog buiten de regionale investeringsagenda zaken doen met de provincie over projecten en investeringen die specifiek stedelijk zijn? Het zou goed zijn als het bestuursakkoord hier uitsluitsel over geeft. We zien dit nu niet terug.

Tot slot, wij vertrouwen erop u met deze zienswijze bij te dragen aan het nog te verrichten denk- en schrijfwerk in de richting van de definitieve regionale agenda, begroting voor 2022 en het bestuursakkoord. We zetten hier samen met u graag de schouders onder.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de loco-secretaris, de burgemeester,

Bijlage: opmerkingen per opgave

Verbonden regio

Opmerkingen over de gehele opgave

De ambities en speerpunten van de opgave verbonden regio zijn herkenbaar. Op het gebied van mobiliteit wordt al veel regionaal samengewerkt en opgepakt. Daarom zijn inzet van mensen en middelen voor deze opgave ook al deels geregeld.

Prioriteiten voor Arnhem

- Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040.
- Verkennen van nieuwe snelle fietsroutes
- Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid

Dwarsverbanden cross-overs

Bij het speerpunt gebiedsgerichte corridoraanpak zijn sterke dwarsverbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

Per speerpunt

Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040, Implementatie Actieplan HOV, Provinciale aanbesteding OV, Verkennen en lobby A12 spoorcorridor en Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Het opstellen en toepassen van het nieuwe Regionaal Multimaal Model Arnhem Nijmegen is een relatief nieuwe opgave. Gezien de druk op ons wegennet en de noodzaak om alle modaliteiten in te zetten om de stad en de regio bereikbaar te houden, ondersteunen wij ook deze opgave. De prioriteit van Arnhem zal liggen op Implementatie Actieplan HOV, Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem en het uitwerken van het Toekomstbeeld OV2040. Hierbij zien wij sterke verbanden met de speerpunten uit de Groene Groeiregio.

Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Met name het opstellen meerjaren Regioagenda Fiets (MRF), Nationaal Toekomstbeeld fiets en de verkenning van nieuwe snelle fietsroutes zijn al lopende activiteiten waar ook vanuit Arnhem een bijdrage aan wordt geleverd. Er zijn echter ook enkele nieuwe activiteiten. Deze sluiten echter ook goed aan op de Arnhemse ambities. Prioriteit ligt de komende jaren op het verkennen van nieuwe snelle fietsroutes.

Speerpunt 3: Hubs en knooppunten

Dit speerpunt sluit aan bij de Arnhemse ambitie. Het Arnhemse beleid dient echter nog te worden opgesteld. Het beleid en de onderzoeken van de provincie en de regio zullen hiervoor wel een deel van de basis vormen. Vanuit Arnhem dient er dus een inhaalslag te worden gemaakt, voordat vol kan worden meegegaan in de acties uit dit speerpunt.

Speerpunt 4: Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit

Inzetten op duurzame mobiliteit, onder andere door gedragsbeïnvloeding van verkeersdeelnemers sluit ook aan de bestaande activiteiten van de gemeente Arnhem. Deze activiteiten komen deels voort uit het programma Ruimte voor Ontwikkeling en deels uit het programma Nemia. Inzet zit met name in de projecten vanuit Slim & Schoon onderweg. Ook de andere activiteiten sluiten goed aan op de Arnhemse ambities, maar daar wordt momenteel nog bijna niet aan gewerkt.

Speerpunt 5: Verkeersveiligheid

Dit speerpunt sluit goed aan op de bestaande activiteiten. Prioriteit ligt de Regionale uitwerking Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) en het opstellen van de Investeringsagenda verkeersveiligheid. De andere twee activiteiten (landbouwroutes en verkeersveiligheid pakketdiensten) zijn (nog) niet relevant voor Arnhem.

Productieve regio

Opmerkingen over de gehele opgave

De ambities en speerpunten van de opgave productieve regio zijn met innovatie, werkgelegenheid en Covid'19 herstel herkenbaar. Belangrijk is nog wel de verdere afstemming met The Economic Board, met name op de speerpunten inter(nationale) clusters en Human Capital wie welke rol heeft en wie leidend is in de verschillende acties die benoemd zijn.

Prioriteiten

De speerpunten Ondernemerschap in het MKB, Human Capital, doorontwikkeling internationale clusters en toekomstige werklocaties hebben in Arnhem prioriteit.

Dwarsverbanden andere opgaven

Er zijn dwarsverbanden te vinden tussen productieve regio en de andere opgaven.
Zo is er een dwarsverband met circulaire regio. In de acties van circulaire regio staat de actie: Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden. Dit hangt samen met het speerpunt Human Capital van de opgaven productieve regio. Bepalen waar deze actie komt te liggen.
Ook met de opgave Ontspannen regio is er een dwarsverband met speerpunt 1: ondernemerschap in het MKB. Detailhandel, horeca en recreatie & toerisme zijn veelal MKB-ondernemers. Ook voor ondernemers in deze sectoren zijn financiering en digitalisering. Afstemming tussen de opgavemanagers over welke ondernemers uit de sectoren van de ontspannen regio gebruik maken van de acties lijkt gewenst.
Ook tussen verbonden regio en productieve regio liggen dwarsverbanden door het speerpunt met betrekking tot versterking duurzame logistiek. Dit heeft te maken met mobiliteitshubs en corridoraanpak. Ook bereikbaarheid werklocaties kan een punt van aandacht zijn.

Per speerpunt

Speerpunt 1: Ondernemerschap in het MKB (prioriteit)

Dit speerpunt past bij wat Arnhem zelf ook wil doen en doet. Omdat zowel financiering als digitalisering als (elders) human capital en energy plus kennis/innovatie worden genoemd. We kunnen ons vinden in de uit te voeren acties programma toekomstgericht ondernemen, inzichtelijk maken financieringslandschap en Aanjagen ondernemersklimaat door kennisdeling en faciliteren ontmoeting Wel de vraag wat het in het leven roepen van een MKB award toevoegt naast andere prijzen die er al zijn en waarop een MKB dan moet uitblinken om die award te winnen.

Speerpunt 2: Human Capital; onderwijs en arbeidsmarkt (prioriteit)

Human Capital is een belangrijk speerpunt binnen de productieve regio, maar de meeste acties zijn nog niet heel concreet. Een actie is de verkenning bestaande instrumenten om te bepalen welke bestaande instrumenten het beste bijdragen aan het behalen van de genoemde resultaten. Bestaande instrumenten die genoemd worden zijn Skillshub, House of IT, Connectr Business School. Dit zijn nog geen bestaande instrumenten maar slechts potentiële instrumenten die nog verder moeten worden opgezet. Twee andere acties zijn Behoefte ophalen bij MKB en verbindingen leggen en Netwerken verbinden voor gezamenlijke oplossingen. Dit zijn weinig concrete acties waarvan de toegevoegde waarde nog onvoldoende duidelijk is. De laatste actie is het opstellen van een Human Capital Agenda en past naadloos bij onze ambitie geformuleerd in de (concept) economische agenda onder de groeibepalende randvoorwaarde Human Capital. Vanuit de arbeidsmarktregio komt hierop wel de reactie van weer een Human Capital Agenda, want die is er al voor onderkant van arbeidsmarkt. Concretisering van waarvoor de HCA dient is dus erg gewenst.

Speerpunt 3: Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters (prioriteit)

Binnen de regio zijn Health & hightech, Energy en Food aangewezen als speerpuntclusters. In Arnhem is Energy het speerpuntcluster. Het regionaal doorontwikkelen van de (inter)nationale clusters past bij de ambities van Arnhem op het gebied van Energy zoals opgenomen in de (concept) economische agenda. Zeker in combinatie met de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.
De genoemde acties dragen bij aan het verder ontwikkelen van het Energycluster (in Arnhem). Vooral het belang van het aantonen van de betekenis voor de clusters voor de regiogemeenten en het regionale bedrijfsleven binden aan Connectr zijn van toegevoegde waarde voor Arnhem.

Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek (lage prioriteit)

Logistiek an sich is niet direct een speerpunt voor Arnhem, maar de kansen voor Arnhem liggen vooral in de verduurzaming van de logistiek. Dit is eigenlijk een crossover tussen het logistieke cluster in de regio en het energycluster in regio Arnhem. Vooral de actie met betrekking tot kennisdeling van kansen voor verduurzaming logistiek op bestaande initiatieven biedt aanknopingspunten voor Arnhem. Het gaat dan over initiatieven op gebied van waterstof en snellaadpunten voor accu's voor binnenvaart die (later) mogelijk ook toepasbaar kunnen zijn in Arnhem.

Speerpunt 5: Toekomstbestendige Werklocaties (prioriteit)

Onderdeel van het speerpunt toekomstbestendige werklocaties is het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) met bijbehorende monitoring. Dit is een verplicht onderdeel. Echter niet alle kwalitatieve aspecten worden geborgd in het RPW en deze worden nu aanvullend meegenomen in dit speerpunt. Dit vertaalt zich in acties als inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters. Hier ligt dus een link met speerpunt 3

doorontwikkeling van de (inter)nationale clusters. Ook de actie om een impuls te geven aan duurzame energie en circulaire economie op werklocaties past in de ambities van Arnhem op het gebied van NemiA bedrijven & Industrie en de visie circulaire economie.

Circulaire regio

Opmerkingen over de gehele opgave:

- Belanrgijk om binnen deze opgave nader te prioriteren, zie hieronder de prioriteiten voor Arnhem.
- Het team van opgavemanagers de opdracht meegeven om de dwarsverbanden/cross-overs tussen de opgaven verder te concretiseren en een voorstel te maken in welke opgave de (eind)verantwoordelijkheid voor diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan, komt te liggen. Zie dwarsverbanden hieronder en ook pagina 74/75 van de concept regionale agenda.
- Aandachtspunt: De regionale energiestrategie, een grote actie binnen deze opgave, valt buiten de begroting van deze opgave. De hoop en verwachting is dat de provincie voor de tweede helft van 2021 hier middelen voor beschikbaar stelt per regio. Vanaf 2022 verwachten we hiervoor een rijksbijdrage in het kader van het Klimaatakkoord, net als voor 2020/2021. Het is echter nog onbekend of, en zo ja, hoeveel middelen het rijk hiervoor beschikbaar gaat stellen.
- Aandachtspunt: bemensing van de regionale opgaven. De gewenste kwaliteiten op de juiste plek, hierop ook uitvragen en selecteren. Moeilijkheid hierbij is dat er bij deze opgave pas vanaf 2022 regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden. Dit betekent dat de opgavemanager bij de opzet van de organisatie in 2021 afhankelijk is van goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. En dat er hierdoor niet te veel eisen gesteld kunnen worden aan en geïnvesteerd kan worden in de juiste bemensing.
- Dwarsverbanden/cross-overs met de andere opgaven zijn hieronder specifiek benoemd.

<u>Hoge prioriteiten voor Arnhem:</u>

- Circulaire inkoop GWW
- Circulair bouwen
- Versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen
- Circulaire economie, grondstoffen en ketens
- Klimaatbestendig bouwen
- Living Lab Delta Oost (LLDO)
- Regionale energiestrategie (RES)
- Duurzame energie-inkoop

<u>Dwarsverbanden (zie ook pagina 74/75 'Samenhang tussen opgaven'):</u>

- Circulair bouwen: dwarsverbanden met Groene groeiregio en productieve regio: kennis moet worden ontwikkeld in Circulaire regio opgave - en toegepast worden in woondeal Groene groeiregio en Productieve regio
- Circulaire economie: grondstoffen en ketens: dwarsverband met Productieve regio.
- Park Lingezegen: dwarsverbanden met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio en groen-blauw raamwerk Ontspannen regio

- Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: dwarsverbanden met groen-blauw raamwerk Ontspannen regio
- Klimaatbestendig bouwen: : dwarsverband met woondeal en verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio
- Regionale energiestrategie: dwarsverband met verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.
- Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke dwarsverbanden met Human Capital agenda uit Productieve regio. Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken

Per speerpunt

Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur

a) Circulair opdrachtgeverschap GWW sluit aan op bestaande activiteit/project uit PFO Duurzaamheid. Arnhem is mede trekker van dit project. Financiering vanuit Arnhem uit begroting Openbare ruimte. ***Hoge prioriteit***

b) Circulair bouwen nieuwe woningen sluit aan op ambities Woondeal - **dwarsverbanden Groene groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

c) Het versterken en verbreden van kennis over circulair bouwen, het stimuleren van houtbouw en proeftuinen sluit aan op ambities Woondeal. **Dwarsverbanden met Groene Groeiregio.** ***Hoge prioriteit***

Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op de Arnhemse visie Circulaire economie. Er zijn geen middelen beschikbaar, alleen formatie. Er zijn vele **dwarsverbanden met Productieve regio.**

Speerpunt 3: Klimaatadaptatie en water

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering. Deze opgave en speerpunten sluiten op hoofdlijnen aan op ambities Strategie Klimaatadaptatie Arnhem 2020-2030 .

a) Regionale adaptatiestrategieën: kennis delen is nieuw - ***lage prioriteit***

b) Living Lab Delta Oost (LLDO): hier zijn we als Arnhem al bij betrokken (geld voor pilots vanuit Openbare Ruimte / voor vervolg = opschaling zijn nog geen middelen beschikbaar) - ***hoge prioriteit***

c) Klimaatbestendig bouwen: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem dus goed om dat regionaal ook te doen, versterkt elkaar. ***Dwarsverband met Groene Groeiregio***

d) Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten: nieuw. Niet voor Arnhem wel regionaal, **dwarsverband met ontspannen regio - *midden prioriteit***

e) Rivier Klimaatpark IJssel -Grote projecten landschapsontwikkeling: alleen uithangbord, niet meer en minder (zijn lopende projecten). ***Lopende projecten***

f) Park Lingezegen: sluit aan op Arnhemse ambities en beleid. **Dwarsverbanden met Opgave Groene Groeiregio en Ontspannen regio**. - ***Lopend project***

Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie

Aansluiting Acties op Arnhems beleid en programma en prioritering:

a) RES: ***hoge prioriteit*** voor Arnhem, sluit aan op onze ambities en op bestaande activiteiten. Geen middelen voor gereserveerd in begroting. Tot nu toe gefinancierd door Rijk en provincie, hopelijk wordt dit voortgezet voor het vervolg. **Dwarsverband met Verstedelijkingsstrategie Groene Groeiregio.**

b) Aanpak van bedrijventerreinen: we hebben een Arnhemse bedrijvenaanpak en willen graag meedoen aan onderzoek naar regionaal energieloket voor bedrijven. ***Midden prioriteit***

c) Energieloketten voor bewoners: hierin vaart Arnhem eigen koers, we zullen niet meedoen met gezamenlijk aanbesteden van regionaal energieloket. ***Geen prioriteit***

d) Inkoop energie: hierin doen we mee, voor gas en elektriciteit. Vergroening is erg belangrijk hierbij. ***Hoge prioriteit***

e) Kennisdeling projecten aardgasvrije wijken: goed om regionaal kennis te delen, maar hierbij waken voor overlap kennisdeling landelijk Programma Aardgasvrije wijken. ***Lage prioriteit***

f) Programma voor gedragsbeïnvloeding: hebben we zelf in de campagne Arnhem AAN. Heeft lokaal meeste effect, dus niet regionaal doen. ***Geen prioriteit***

g) Regionaal investeringsprogramma energie-opslag (waterstof e.d.): goede binding met ConnectR innovatieprogramma en Arnhemse voucherregeling innovaties (in de maak). ***Midden prioriteit***

h) Werkplekken voor praktisch en technisch geschoolden: sterke **dwarsverband met Human Capital agenda uit Opgave Productieve regio.** Advies om het daar volledig onder brengen. Vanuit energietransitie alleen vraag bepalen naar werkplekken.

i) Monitoring: dit gebeurt in kader van GEA en van RES, daarbij laten aansluiten

Ontspannen regio

Opmerkingen over de gehele opgave

Als opmerking toevoegen bij speerpunt 2 (BBKK): heb aandacht voor urgente opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen!

- Let op het bestuurlijk proces i.r.t. Groen Blauw raamwerk vanwege het dwarsverband met Groene groeiregio.
- De provincie wordt gevraagd om een bijdrage. Mochten zij dit niet toezeggen, kunnen kosten hoger uitvallen en zullen we verder moeten prioriteren (dit is nu nog niet meegenomen).
- De meeste speerpunten zijn te klein om te prioriteren.

<u>Dwarsverbanden/cross-overs met andere opgaven</u>

Deze zjn per speerpunt benoemd.

Per speerpunt

<u>Duurzaam toerisme</u>

a) De samenwerking binnen deze regio rond toerisme is relatief nieuw en moet nog groeien. De visievormende trajecten zijn nodig om te bepalen hoe we willen samenwerken. De genoemde activiteiten sluiten aan bij de (Arnhemse) opgaven.

b) Arnhem vormt met de Veluwezoom het schakelpunt tussen de Veluwe en GMR. Dit heeft voor- en nadelen. We moeten scherp blijven op deze dubbeling en mogelijk lobbyen dat bepaalde uitvoering op subregionaal niveau plaatsvindt (bv. Aanleg wandelroutes. Wij hebben ze al, willen we niet nogmaals voor betalen).

c) De Veluwe is toeristisch al verder ontwikkeld. We tillen nu de toeristische kwaliteit van de GMR omhoog, richting dat niveau.

d) Cross-overs: Verbonden (routesystemen), Groen (recreatie vs. Natuur), Productief (human capital, vrijetijdseconomie).

e) Vanuit Arnhems perspectief. **Prioriteiten hoog:** gezamenlijke opdracht uitvoeringspartijen, strategische marketingvisie, opstellen toeristisch profiel. **Prioriteiten midden**: Stimuleren spreiding recreatiedruk. **Prioriteit laag**: opstellen p.v.a. routenetwerken (want; wij zijn aangesloten bij Veluwe. Actie wordt nu gefinancierd door provincie en Verbonden Regio.) en opstellen vitaliteitsaanpak (te weinig daadkrachtig nog).

Bruisende binnensteden krachtige kernen

a) We zien dat veel acties bij de gemeenten liggen. Dan is dus de vraag waar je met elkaar meerwaarde kan creëren in de samenwerking.
b) We ondersteunen de acties zoals benoemd. Wel willen aandacht vragen voor wat anders: Zoals in de agenda beschreven is de problematiek rondom leegstand als gevolg van de coronacrisis groot en urgent. Als we zien welke acties er worden benoemd, voelt dit gezien de problematiek erg mager. We willen hier meer aandacht voor; laten we hier samen op anticiperen! [meenemen als opmerking / zienswijze.]
c) Cross-overs vooral binnen deze opgave (toerisme, leisure, cultuur) maar ook data en monitoring.

Achtergrond:
Een van de speerpunten van Bruisende Binnensteden in relatie tot de Ontspannen Regio is de bestrijding van leegstand in binnensteden. Provincie biedt en vraagt om een programma voor bestrijden van leegstand in steden en kernen door ondersteuning te bieden om structurele leegstand anders in te vullen, voor transformatie en verduurzaming van panden, herbestemmen naar andere functies dan detailhandel of horeca. Hier zit ook de koppeling met het programma Steengoed benutten van de provincie. Een investeringsimpuls in economische structuurversterking van binnensteden door gebiedsontwikkeling en investeringen in strategische culturele locaties en infrastructuur is noodzakelijk.

Groen-blauw raamwerk

a) Het landschap in deze regio is de basis van onze identiteit. Met het verder ontwikkelen van deze gebieden staat het landschap aan de basis. Het raamwerk vormt input voor verschillende grote opgaven.
b) In deze opgave wat onderbelicht, een rare eend in de bijt. Heb voldoende aandacht voor de positie van het raamwerk binnen de opgaven in het bestuurlijk proces.
c) Er zijn cross-overs met de Groene groei opgave, de circulaire opgave en binnen deze opgave (recreatieve-toeristische). Voor al deze opgaven is een aantrekkelijk, vitaal en groeiend landschap voorwaardelijk om de groei van bewoners en gebruikers gezond op te kunnen vangen. Klimaat adaptieve maatregelen gaan een op een samen met het kwalitatief en kwantitatief verbeteren van het regionale groen blauwe raamwerk. In mindere mate ook productieve regio (groene omgeving i.r.t. vestigingsklimaat) en verbonden regio.

Sterke culturele infrastructuur

a) Het speerpunt sluit aan bij de doorontwikkeling van Cultuurregio 025: verbreding naar de regiogemeenten en instellingen. We steunen de gestelde prioriteiten.
b) Op verzoek van de provincie wordt het Transformatieplan opgesteld. Het ambitieniveau kan worden bijgesteld naar gelang de reactie van de provincie op het plan.

Groene Groeiregio

Advies over de gehele opgave:
Intekenen op deze opgave; Arnhem heeft in 2020 de woondeal ondertekend en is één van de partners in deze samenwerking waar de versnelling van de woningbouw, de tempotafels, flexpool en woningbouwmonitor deel van uit maken. De financiering van de uitvoering van de woondeal is ook voor 2022 binnen de regio geborgd. De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley volgt uit de woondeal. Resultaat is een verstedelijkingsstrategie en een verstedelijkingsakkoord met rijk en regio eind 2021. Tot en met 2021 is de bijdrage van Arnhem gedekt. De uitvoering van het verstedelijkingsakkoord in 2022 wordt met de opgave Groene Groei geborgd voor de regio, en daarmee ook voor Arnhem.

Om de haalbaarheid en realisatiekracht van de opgave groene groei te vergroten stellen we voor te focussen op een aantal prioritaire acties.

Hoge prioriteiten voor Arnhem:
Borgen van de afspraken woondeal en verstedelijkingsstrategie om tot investeringsafspraken te komen ten aanzien van versnelling woningbouw en binnenstedelijk bouwen.
1 (a, b, d) versnellen van de woningbouw (woondeal/tempotafels/monitor)
2 (a, b) borgen verstedelijkingsakkoord en investeringsagenda om tot realisatie te komen
3 (b, c) lobbykracht vergroten

Naast prioriteren van acties is er tussen de verschillende regionale opgaven ook synergie aan te brengen in zogenaamde cross-overs.

Enkele voorbeelden daarvan zijn: Versterken van het landschappelijk raamwerk (Ontspannen regio), de voorgestelde pilots klimaatadaptatie (Circulaire regio) en de verstedelijkingsopgave (Groene groei). Ook zijn er cross-overs te maken tussen Circulaire regio, de Productieve Regio en Groene groei (tempotafel circulair bouwen). We vragen de opgave managers deze cross-overs te benutten om te komen tot een compacter en integraler werkprogramma wat niet alleen kosteneffectief is maar ook meer impact voor de regio kan opleveren.

Per speerpunt
<u>Speerpunt 1: Woondeal</u>
Uitvoering en financiering t/m 2022 geborgd. Sluit aan bij het PvA Woningbouw Arnhem.

d) Continueren van tempotafels Woondeal
e) Evaluatie en continueren flexpool
f) Verkenning extra ambtelijke capaciteit
g) Continueren van tools zoals woningbouwmonitor

<u>Speerpunt 2:</u> Verstedelijkingsstrategie
De verstedelijkingsstrategie Groene metropool Arnhem Nijmegen Foodvalley landt in een verstedelijkingsakkoord met regio en rijk eind 2021. Met onderstaande acties wordt de uitvoering, doorwerking en monitoring daarvan in de regio geborgd. Sluit aan bij Woondeal en Voorontwerp- Omgevingsvisie Arnhem 2040.

a) Borging Verstedelijkingsstrategie en akkoord
b) Regionale Investeringsagenda's

c) Future-lab ‘Groene metropool’ en Dashboard
d) Dashboard ‘De staat van de Regio’

Speerpunt 3: Lobby
Sluit aan bij de Arnhemse lobby-agenda.

g) Verkenning agglomeratiekracht
h) Uitvoering lobbyplan
i) Uitvoeren afspraken Verstedelijkingsakkoord
j) Platform Groene Groei